

POZNÁMKY K CHODSKÉMU NÁŘEČÍ BOŽENY NĚMCOVÉ

Obrazy z okolí domažlického a Růžnořečí z okolí domažlického jsou dodnes cennými doklady o starém stavu nářečí chodského. Přes bystré postřehy není však Němcová vždy přesná a důsledná, jak není ani jinak možno. Projevuje se to na př. v kolísání chodských délek (*držit* místo *držít*, *divčat* místo *divčát* a pod.) nebo v tom, že slovu nářečnímu dává podobu spisovnou (*oračky* místo *voračky*, *odevzdat* na vojnu místo *vorezdát* a pod.) a konečně v tom, že pokládá za dialektismy slova, jež patří do jazyka obecného nebo spisovného (*cválat*, *huspenina*, *calty* a pod.). V Růžnořečí se pokouší již o novodobé shromažďování a třídění materiálu podle nářečních celků (nářečí chodské proti náhodskému) a místy dokonce i o stanovení nářečních zákonů hláskoslovných a tvaroslovných. V Růžnořečí, které nutno považovati za nářeční materiál, nebyly prováděny žádné opravy ani za účelem rekonstrukce správných tvarů, ani pro jejich sjednocení; je otištěno přesně podle rukopisů. O změnách v ostatních textech viz stránku 224.

Str. 105: mužská a ženská douška lidové názvy rozeznávající pohlavnost rostlin — mateřidouška.

Str. 107: kukalka, řása, babky viz str. 181. Holubinky — hrachor. Ptáčky — vítod podle Hrušky, stračka polní nebo vikev ptačí podle Jindřicha. Pábí — pavinec. Peří — suchopýr úzkolistý.

Str. 108: konopě poskoné i hlavice — lidové názvy rozeznávající pohlavnost rostlin, samčí i samičí květ; na str. 183 uvádí Němcová chybně významy slov: semenec je konopné semeno a též název pro samičí květ.

Str. 154: hatě — stezky přes bahna vyložené proutím.

Str. 160: parezy kálat — štípat (srov. str. 172).

Str. 161: potok — stoka — ale voda, která schválně na mlýn se vede je starka v Hruškově slovníku obráceně: starka — stará stoka (původní) proti umělé, potoku mlýnářskému.

Str. 181: babky a dědky — lidové názvy rozeznávající pohlavnost rostlin — protěž dvoudomá. Chudobka, svatojánské kvítí — kopretina bílá. Můří nožka — stračka polní, viz i vysvětlivku k str. 107. Mezníčky — špičky. (Při těchto vysvětlivkách bylo použito Dialektologického slovníku chodského J. F. Hrušky a rukopisného slovníku Jindřicha Jindřicha.)